

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.12.2>

УДК 338.24:614

*М. Ф. Криштанович,
д. держ. упр., професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>*

СУЧАСНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

*М. Kryshatanovych,
Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Pedagogy and Innovative Education,
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University*

MODERN FUNDAMENTALS OF THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF HEALTHCARE

Метою дослідження є визначення сучасних засад системи державного управління у сфері охорони здоров'я в Україні. Доведено, що система державного управління відіграє центральну роль у формулюванні та реалізації політики охорони здоров'я, яка має важливе значення для

реагування на ці проблеми, будь то демографічні зрушення, технологічні досягнення або загрози здоров'ю, що виникають, такі як пандемії. Визначено, що особливість системи державного управління у сфері охорони здоров'я в Україні під час воєнного стану полягає в адаптації до викликів, пов'язаних з воєнними діями та їх наслідками. Встановлено, що у цей період управління охороною здоров'я зосереджується на невідкладних потребах, зокрема на лікуванні поранених, наданні допомоги цивільному населенню в умовах конфлікту, а також на підтримці функціонування медичних закладів у складних умовах. Представлено, що структурні елементи системи державного управління у сфері охорони здоров'я. Визначено засади системи державного управління у сфері охорони здоров'я в умовах воєнного стану. Встановлено, що державне управління відіграє ключову роль у просуванні та реалізації ініціатив громадської охорони здоров'я, таких як програми вакцинації, санітарна освіта та кампанії профілактичної допомоги. Доведено, що специфіка державного управління у сфері охорони здоров'я полягає в його зосередженні на комплексному підході до забезпечення здоров'я та благополуччя населення. Ця сфера управління вимагає інтеграції широкого спектру політик, програм і стратегій, які охоплюють не тільки медичне обслуговування, але й профілактичну медицину, громадське здоров'я, наукові дослідження та розвиток інфраструктури. Визначено, що державне управління у цій сфері також має враховувати швидкі зміни в технологіях та медичних знаннях, а також здатність адаптуватися до непередбачуваних викликів, таких як епідемії або природні катастрофи.

The purpose of the study is to determine the modern foundations of the public administration system in the healthcare sector in Ukraine. Government systems have been proven to play a central role in formulating and implementing health policies that are essential to responding to these challenges, be they demographic shifts, technological advances, or emerging health threats such as pandemics. It has been determined that the peculiarity of the public administration system in the field of healthcare in Ukraine during martial law is adaptation to the challenges associated with military actions and their

consequences. During this period, health management is found to focus on immediate needs, including treating the wounded, providing relief to civilians in conflict, and supporting the functioning of health facilities in challenging environments. The structural elements of the public administration system in the healthcare sector are presented. The foundations of the public administration system in the field of health care under martial law are determined. Public administration has been found to play a key role in the promotion and implementation of public health initiatives such as vaccination programs, health education and prevention campaigns. It has been proven that the specificity of public health management lies in its focus on an integrated approach to ensuring the health and well-being of the population. This area of management requires the integration of a wide range of policies, programs and strategies, including not only medical care, but also preventive medicine, public health, research and infrastructure development. It has been determined that public administration in this area must also take into account rapid changes in technology and medical knowledge, as well as the ability to adapt to unpredictable challenges such as epidemics or natural disasters.

Ключові слова: охорона здоров'я, громадське здоров'я, державне управління, механізми державне управління, державна політика, воєнний стан, медицина

Keywords: healthcare, public health, public administration, mechanisms of public administration, public policy, martial law, medicinen.

Постановка проблеми. Сьогодні, система державного управління відіграє центральну роль у формулюванні та реалізації політики охорони здоров'я, яка має важливе значення для реагування на ці проблеми, будь то демографічні зрушення, технологічні досягнення або загрози здоров'ю, що виникають, такі як пандемії. Ця система відіграє ключову роль у розподілі та управлінні ресурсами в секторі охорони здоров'я, забезпечуючи оптимальне та ефективне використання фінансових ресурсів, медичного персоналу та медичного обладнання. Більше того, система державного

управління відповідає за розробку нормативної бази, яка підтримує стандарти охорони здоров'я та забезпечує дотримання національних та міжнародних законів та керівних принципів у галузі охорони здоров'я. Цей аспект має вирішальне значення для забезпечення рівного доступу до медичних послуг, особливо для малозабезпечених верств населення та підтримки якості надання медичної допомоги. За часів криз у галузі охорони здоров'я, таких як епідемії чи стихійні лиха, роль державного управління стає ще більш важливою, оскільки вона координує зусилля щодо реагування, мобілізує ресурси та керує зв'язками з громадськістю та профілактичними заходами. В умовах воєнного стану, ця проблематика набуває нової актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти дослідження сучасної системи охорони здоров'я розкривалися в роботах таких вчених як Корольчук О.Л., Висоцька Т.Є., Білоус І.В., Дудка В.В., Кузьмінський П.Й., Жилка К.І., Фірсова О.Д., Кризина Н.П., Мокрецов С.Є., Коваленко Т.Ю., Білинська М.М., та інші. Однак ряд теорії і концепцій щодо реалізації ефективної системи державного управління у цій сфері, досі залишаються не розкритими в повній мірі, що і зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Метою дослідження є визначення сучасних засад системи державного управління у сфері охорони здоров'я в Україні.

Виклад основного матеріалу. У системі державного управління сектором охорони здоров'я ключові проблеми часто включають фінансування та розподіл ресурсів, а також бюрократію та тяганину [1-3]. Обмежене фінансування призводить до нестачі ресурсів, таких як лікарняні ліжка, медичне обладнання та персонал, що призводить до неадекватного догляду за пацієнтами, тривалого часу очікування та проблем із впровадженням нових методів лікування [4-8]. Крім того, розгалужена бюрократія уповільнює процес прийняття рішень, призводить до

неефективного розподілу ресурсів та перешкоджає реалізації нової політики та інновацій. Ця бюрократична складність часто створює розрив між формулюванням та реалізацією політики, впливаючи на ефективність медичних послуг. Ці проблеми разом впливають на якість, доступність і ефективність медичної допомоги, що надається населенню. Все це суттєво посилюється при воєнному стані.

Структурні елементи системи державного управління у сфері охорони здоров'я представлено на рис.1.

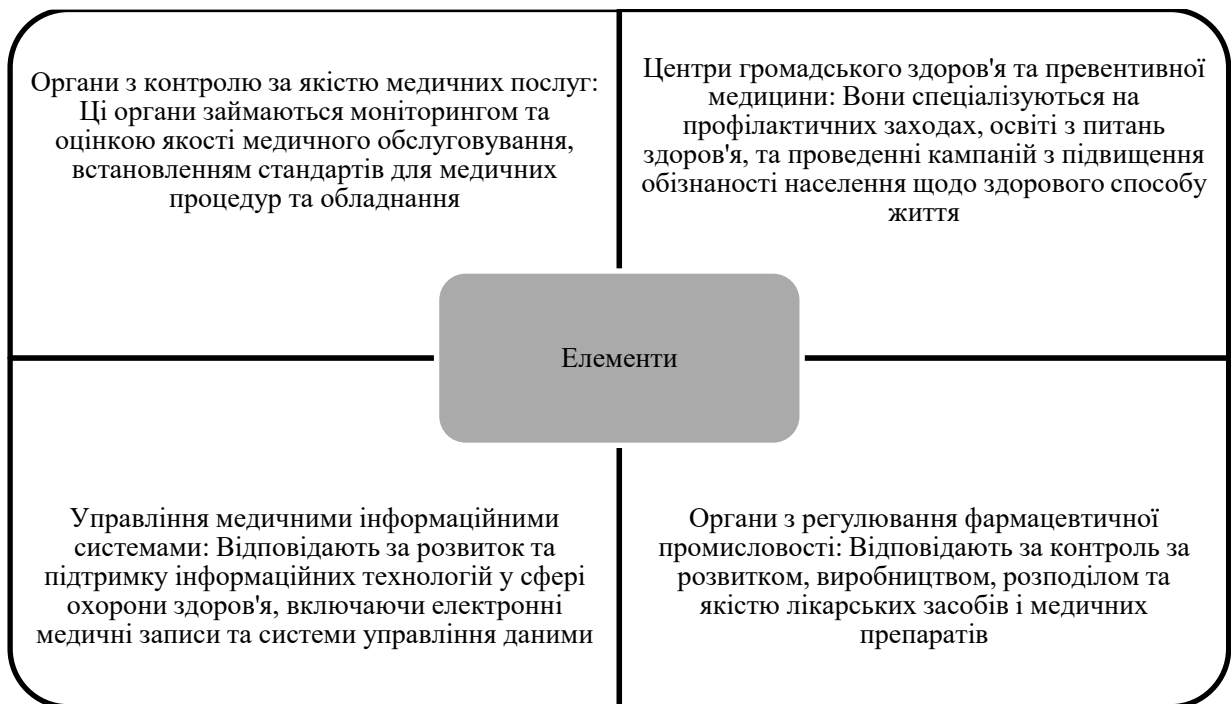

Рис.1. Структурні елементи системи державного управління у сфері охорони здоров'я

Джерело: розроблено автором

Особливість системи державного управління у сфері охорони здоров'я в Україні під час воєнного стану полягає в адаптації до викликів, пов'язаних з воєнними діями та їх наслідками. У цей період управління охороною здоров'я зосереджується на невідкладних потребах, зокрема на лікуванні поранених, наданні допомоги цивільному населенню в умовах конфлікту, а також на підтримці функціонування медичних закладів у складних умовах. Важливим аспектом є також забезпечення безперервності доступу до

основних медичних послуг, необхідних для підтримки здоров'я населення в цілому. У таких обставинах система охорони здоров'я вимагає гнучкості, швидкого реагування на змінні умови та здатності оперативно перерозподіляти ресурси та медичний персонал залежно від поточних потреб. Крім того, важливим є забезпечення психологічної підтримки та реабілітації для постраждалих від війни, а також адаптація медичних закладів до можливих воєнних загроз, наприклад, налагодження евакуаційних процедур чи створення захищених медичних просторів. Основні засади системи державного управління у сфері охорони здоров'я в умовах воєнного стану, представлено на табл.1.

Таблиця 1. Основні засади системи державного управління у сфері охорони здоров'я в умовах воєнного стану

№	Засади	Сутність
1	Пріоритизація невідкладної допомоги	Надання невідкладної медичної допомоги пораненим і постраждалим від воєнних дій є вищим пріоритетом. Це включає забезпечення достатньої кількості медичного персоналу, лікарських засобів, та обладнання для ефективного лікування
2	Гнучкість та адаптивність	Система охорони здоров'я має бути готовою швидко адаптуватися до змінних умов воєнного часу. Це включає можливість перерозподілу ресурсів, персоналу, та медичних закладів залежно від потреб
3	Координація з військовими та цивільними структурами	Тісна співпраця та координація з військовими структурами та цивільними організаціями є критичною для ефективного реагування на воєнні потреби та надзвичайні ситуації
4	Підтримка психологічного здоров'я та реабілітації	Врахування психологічних аспектів охорони здоров'я є важливим, оскільки воєнний стан може суттєво вплинути на психічне здоров'я населення. Надання психологічної підтримки та реабілітаційних послуг є важливою частиною медичної допомоги
5	Забезпечення безперервності основних медичних послуг	Незважаючи на воєнний стан, важливо підтримувати доступ до основних медичних послуг, таких як первинна медична допомога, вакцинація, та догляд за хронічними хворобами

Джерело: розроблено автором

Сучасна система державного управління у сфері охорони здоров'я відіграє критично важливу роль, охоплюючи широкий спектр відповідальностей та завдань. Вона задіяна у розробці та впровадженні політики охорони здоров'я, що включає створення законодавчих рамок, розподіл бюджетних коштів та контроль за їх ефективним використанням. Особливу увагу приділяється стандартам якості медичного обслуговування та безпеки пацієнтів, а також забезпеченню доступності медичних послуг для всіх верств населення.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи, слід зазначити, що інтеграція технологій у охорону здоров'я – зростаюча тенденція – також входить до компетенції державного управління. Це передбачає не лише впровадження цих технологій у систему охорони здоров'я, а й забезпечення їхньої доступності, безпеки та ефективного використання для покращення надання послуг. Крім того, державне управління відіграє ключову роль у просуванні та реалізації ініціатив громадської охорони здоров'я, таких як програми вакцинації, санітарна освіта та кампанії профілактичної допомоги. Існує потреба у вивченні цих сучасних основ обумовлена необхідністю інформування політиків, покращення медичних послуг та вирішення системних проблем. У ньому наголошується на важливості розуміння того, як функціонує державне управління в секторі охорони здоров'я, що призводить до покращення надання послуг, ефективності та покращення результатів лікування пацієнтів. Подальші дослідження в цій галузі повинні бути направлені на вивчення різних аспектів, у тому числі вплив глобалізації на місцеву політику охорони здоров'я, проблеми та можливості, пов'язані з інтеграцією технологій, порівняльні дослідження різних систем управління охороною здоров'я, стійкість систем охорони здоров'я перед різноманітними проблемами. та ефективність різних структур керівництва та управління в управлінні громадською охороною здоров'я.

Литература

1. Chakraborty, S., & Dobrzykowski, D. Examining value co-creation in healthcare purchasing: a supply chain view. *Business: Theory and Practice*, 15(2), 2014, 179-190.
2. Yerdavletova, F., & Mukhambetov, T. Quality of medical services: problems, evaluation and regulation. *Business: Theory and Practice*, 16(3), 2015, 243-251.
3. Alsabi, H., Saadon, M.S.I., Othman, M.R., Mohammad, A.M. The moderation role of innovation and infrastructure on the relationship between COVID-19 crises and health care performance: Evidence from Jordan. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 18, 2023, No. 4, pp. 1235-1243.
4. Zheng, D., Luo, Q., Ritchie, B.W. Afraid to travel after COVID-19? Self-protection, coping and resilience against pandemic 'travel fear'. *Tourism Management*, 83, 2021: 104261.
5. Fetene, N., Canavan, M.E., Megentta, A., Linnander, E., Tan, A.X., Nadew, K., Bradley, E.H. District-level health management and health system performance. *PLoS ONE*, 14(2), 2019: e0210624.
6. Delgado-Roche, L., Mesta, F. Oxidative stress as key player in severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV) infection. *Archives of Medical Research*, 51(5), 2020: 384-387.
7. Rathnayake, D., Clarke, M., Jayasinghe, V.I. Health system performance and health system preparedness for the post-pandemic impact of COVID-19: A review. *International Journal of Healthcare Management*, 14(1), 2021: 250-254.
8. Rezapour, R., Dorosti, A. A., Farahbakhsh, M., Azami-Aghdash, S., Iranzad, I. The impact of the Covid-19 pandemic on primary health care utilization: An experience from Iran. *BMC health services research*, 22(1), 2022: 404

References

1. Chakraborty, S., & Dobrzykowski, D. (2014), "Examining value co-creation in healthcare purchasing: a supply chain view", *Business: Theory and Practice*, vol. 15(2), pp. 179-190. <https://doi.org/10.3846/btp.2014.18>
2. Yerdavletova, F., & Mukhambetov, T. (2015), "Quality of medical services: problems, evaluation and regulation", *Business: Theory and Practice*, vol. 16(3), pp. 243-251. <https://doi.org/10.3846/btp.2015.487>
3. Alsabi, H., Saadon, M.S.I., Othman, M.R. and Mohammad, A.M. (2023), "The moderation role of innovation and infrastructure on the relationship between COVID-19 crises and health care performance: Evidence from Jordan", *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 18, No. 4, pp. 1235-1243.
4. Zheng, D., Luo, Q. and Ritchie, B.W. (2021), "Afraid to travel after COVID-19? Self-protection, coping and resilience against pandemic "travel fear", *Tourism Management*, vol. 83: 104261.
5. Fetene, N., Canavan, M.E., Megentta, A., Linnander, E., Tan, A.X., Nadew, K. and Bradley, E.H. (2019), "District-level health management and health system performance", *PLoS ONE*, vol. 14(2): e0210624.
6. Delgado-Roche, L., Mesta, F. (2020), "Oxidative stress as key player in severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS-CoV) infection", *Archives of Medical Research*, vol. 51(5), pp. 384-387.
7. Rathnayake, D., Clarke, M. and Jayasinghe, V.I. (2021), "Health system performance and health system preparedness for the post-pandemic impact of COVID-19: A review", *International Journal of Healthcare Management*, vol. 14(1), pp. 250-254.
8. Rezapour, R., Dorosti, A. A., Farahbakhsh, M., Azami-Aghdash, S. and Iranzad, I. (2022), "The impact of the Covid-19 pandemic on primary health care utilization: An experience from Iran", *BMC health services research*, vol. 22(1): 404.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2023 р.